

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők

Jób.

Vala egy istenfelő kegyes ember messze napkeletnek Nód nevű tartományában, a kinek sok szép cselédei és sok drága marhái valának és a kinek neve Jób vala. És történt, hogy az Ur próbára tette vala az ő kegyességét és megkísérté az ő jámbor istenfelő voltát.

Bocsáta rá azért csapásokat, úgy mint vagyonának elpredáltatását, szép családjának leányainak és fiainak vesztit, de mindezeket Jób nagy béketűrőssel és Istenbe vetett hittel elszenvedte.

Bocsáta azért rá undok betegséget és az ő barátjait és az ő feleségét ingerlé fel ő ellene, hogy ötöt gonosznak mondanák, a miért így sanyargattatnék.

És elszenvedé Jób a betegséget is, mondván, hogy ha a jót elvettük az Istentől, el kell vennünk a rosszat is.

De felindula az ő szive és az ő lelke haragra gerjede, midőn méltatlan vádoltatnék, mert Jób igaz vala és a csapások csak próbáltatásból lettek.

Megátkozá azért az ő születése óráját és kívánván kívánja vala az ő halálát, de irgalmaza néki az Isten és nem kísérté őt annak felette tovább.

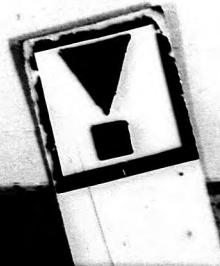
Hanem visszaállitván az ő tagjainak épségét hozza rá ismét kívánatos időket és az ő hűségének jutalmát szép, boldog vénségben, lelki, testi javakban megadá néki.

* * *

Igy végződik a bibliai Jób története. De hát az enyém és a tiéd szenvedő embertársam. És a magyar népé, melynek véréből és csontjából való vagy és a magyar református egyháze melyhez tartozol? Ezek csak szenvednek, ezek csak próbáltatnak. S bár hűen kitartanak mégis az ő jutalmuk semmi.

Hallgass el hát a magad panaszával. A magyar nép és a magyarság egyháza a mivelődés szent ügye századok óta sir itt. Ez a föld a megpróbáltatásoknak és szenvedéseknek földje, a Jóbok igazi hazája.

Vándor.

Egyenlőség, viszonyosság.

I.

Minden művelt államnak létfeltétele az egyenlő elbánás az államalkotó polgárokkal szemben és a polgároknak egyenlő jogosítása egymás között.

Minden állam okosan ápolja azokat az erőforrásokat, melyek a faj, társadalom és egyházak talaján önként felbuzogva az állami élet hivatalos csatornáját táplálják, hajóját emelik, célját elősegítik és megvalósítják.

Csak nálunk Magyarországon részesítik prémiumban az államot alkotó egyes elemeket, az egész állam, a közrovására, így p. o. a kath. egyházat, noha annak jelentékeny része nem magyar, a nemzetiségeket, noha azok nem az állam erősítő, hanem az állam gyengítő elemet képviselik. Nálunk adnak kedvezményeket az állampolgárok rovására az állami alkalmazottaknak.

És nálunk apasztják el az önkényt nyíló erőforrásokat, itt fordulnak balgán az állammal párhuzamos irányban haladó magyar ref. egyház ellen, itt vámolják meg a tiszta magyar fajt oltalmazó iskolai és egyházi autonómiánkat, itt vonják meg tőlünk az egyenlőség és méltányosság elve ellen a köteles segítséget, akkor midőn azt másoknak és idegeneknek bőkezűen osztogatják.

Egy nagy számu küldöttség utazik a napokban Budapestre. Ötven ref. tanár élén a tiszántuli egyházkerület gimnáziumi Felügyelőjével, hogy a vallás és közoktatási, a vasut és közlekedési miniszter előtt a magyar kultúra munkásai számára az állami alkalmazottakéval egyenlő elbánást kikönyörögje.

Bár megértjük és méltányoljuk is, mégsem szívesen látjuk e rimánkodást, melynek lealázó voltát csak a miniszterek, reméljük méltányos és liberális válaszai* és a mi egyenlőség és viszonyosság ellenes szerencsétlen állami helyzetünk fonákságai enyhíthetik csupán.

Ime nekünk kérni kell azt, hogy a magyar faj és haladás ügyének sikeresebb szolgálatára alkalmunk és lehetőségünk lehessen.

Ezen sarkallik az egész mozgalom s az állami tanárok és hivatalnokok kedvezményezett helyzete csak másodlagos érv, vagy éppen nem is érv.

A hol az állam a közérdekből alakult és tartatik fent, sem nem magán dominium, sem nem egy magát megfészkelte hivatalnoki kar tu-

lajdona; ott a hol nem gyalázat az állami szolgálat és nem gyűlölt a köztisztviselő; nem szabad az államnak alkalmazottait a polgárokkal meg nem osztott előnyökben részesíteni s egyik vagy másik társadalmi osztálynak privilégiumokat adni.

És ez történik nálunk. Az állam tisztviselőit, alkalmazottait rosszul fizeti és szolgálati szabályzat nélkül szolgáltatja. De ezért cserébe és kárpótlásul rászabadítja őket a közönségre. Azon a módon, hogy a végvárakban lakó katonák éltek hajdan a körülfekvő vidéktől, a közhivatalnokoknak most is a közönségre kell támaszkodniok. Vasútas kedvezményt kap a vasuton. A fa, köszén beszerzésénél, a vasuti vendéglőkben. A katona és hivatalnok hasonlóképen és pedig másod vagy harmadiziglen. A megye kis kivatalnokai, a szolgabírók irnokai végrehajtják azon adók és illetékek miatt a községeket, melyek pontos beszédésére nekik kellene ügyelni. A szegény postásoknak az ujévi ajándék rendes javadalom s így tovább nincs vége hossza ennek a robotnak és természetben való szolgálmánynak, melyet az állam a maga alkalmazottai részére fentartott és a melyeknek meg kell szünnie. Nem úgy, hogy a hivatalnok és állami alkalmazott sokszor most is szükös ellátása megrövidüljön, hanem úgy, hogy az mindenütt méltányosan rendeztessék s ne a polgárookra utaltassék.

Ilyen méltányos fizetés rendezést követelünk a magyar tanárok részére minden felekezeti és intézeti különbség nélkül. Elég volt a borralaló és kedvezményi rendszer. Itt az ideje, hogy lépjen az életbe egy új, mely mindenkit *aszerint a munka szerint jutalmazzon, a melyet a magyar állam, a magyar műveltség és faj érdekében sikerrel végez.* Ebben a munkában pedig a magyar papoknak, tanítóknak, tanároknak a köznevelés alkalmazottainak és férfainak oroszlan részők van.

Jutalmuknak is megfelelőeknek kell tehát lenni s legalább is annyinak, hogy soraikban a magyar nép legtehetségesebbjei is megtalálják a megfelelő munkabért.

Erre kell hát törekedni, de addig is mig ez megtörténhetnék, meg kell szüntetni a bántó és igazságtalan megkülönböztetéseket és követelni kell az egyenlő elbánást legalább ugyanazon sors osztályosaival szemben s meg kell adni a lehetőséget minden arra hivatott erőnek, hogy a magyarság javára jobban érvényesüljön és annak nagyobb szolgálatokat tehessen.

Erre fog szolgálni ez a keserves vasúti kedvezmény, mely alapján az államnak és a köznek lesz hasznára. Azért is, mert a vasútak

* Ezek a válaszok úgy értesültünk, tényleg megnyugtatóan és biztatóan hangzottak. Szerk.

bevételét szaporítja, azért is, mert az elhagyott magyar fürdők forgalmát emeli, de azért is, mert a magyar kultúra munkásai, egyfelől közvetlen tapasztalatot, tájékozódást szereznek a rájuk váró munkák és munkatér felől, másfelől pedig erőt gyűjtenek, erőt felújítanak azok sikeres elvégzésére.

Bármilyen történik azonban ez ügyben, tisztában kell lennünk affelől, hogy ez még nem új rendszer, ez nem a magyar állam és faj megépítő politika kész alkotmány, csak a régi sérelmek orvoslása és a magyarság megépülését gátló akadályok elhordása. Még az se egészen, hanem csak a kezdet, egy meglehetősen nehéz úton. Egy lépés az egyenlőség és viszonyosság felé, melyet az állam érdeke követel, melyfelé a szükség kényszerít s melynek útjában az állam eddigi tarthatatlan és érthetetlen, a kultúra az államvallás, felekezeti segélyezése a nemzeti-ségek ügyében követett elbánása állanak.

Ha már eddig jutottunk, jó lesz ezeket az akadályokat is szemügyre venni.

Fedjen meg engemet az igaz, és jó néven veszem! (Zsolt. 141. 5.)

Szalay lelkész ur figyelmébe.

A stylus elárulja az ember lelki világát. Régi igazság! Az irodalmi érdemeket szerzett írók néha napján egész egyéniségüket ott felejtik a papíron. Ha az a szegény nyomdász tudná, hogy azokkal a fekete betűkkel mennyi szívet mutat be a világnak, bizonyára még büszkébb lenne mesterségére.

Itt a példa! Szalay lelkész egy év óta ismerem s megvoltam győződve róla, hogy teljesen ismerem és ime! csak most mutatja be magát valójában a „Debr. Prot. Lap” hasábjain. Nézz meg bárki azt a választ, a mit nem régen kaptam tőle s meggyőződhetik róla, hogy nincs könnyebb dolog, mint néhány sorban bemutatni egyéniségünket, emberbecsülésünket, saját lelki világunkat.

Ha a makói vagy hódmezővásárhelyi nazarénus próféta az állathoz hasonlítaná a fiatal lelkészt azon nem csodálkoznék, azt szó nélkül hagynám, de Szalay lelkésztől ezt nem vártam!

Én legalább ha olyan irodalmi érdemeket szerzett lelkész volnék mint a „Keresztyén Evangyélita” becsületben megöszült szerkesztője, abban az esetben vigyáznék egy kicsit kifejezéseimre.

Hogy Szalay lelkész szeret vitatkozni, azt már tudhatja mindenki. Hála Istennek az is köztudomású dolog, hogy a „Krisztus nevében” sok mindent megenged magának. Ő maga a legelső hirdetője annak a tanaknak, hogy a Krisztus nevében minden szabad! Szerinte szabad a Krisztus nevében a pápának csendben élő alakjait hitetlenséggel támadni. Szerinte szabad a Krisztus nevében másokat lenézni, bárkivel szemben gorombáskodni, mert ő a Krisztus választott embere, a ki már régen ujjászületett szülővárosa határában a makói tanyák között, később Angliában. Ő mindent csak

a Krisztus nevében tesz, mert szerinte az mindenre jó! (Loyola Ignác hasonképen gondolkozott!)

Kutasson csak utána bárki, a „békés-bánati egyházmegye” jegyzőkönyvében, hogy mennyi mindent tett ő már a Krisztus nevében. Már egyházmegyei közgyűlések előtt vagy otthon vagy a vonaton énekel egyet, (Rendesen önmaga által készített „vasuti kupéban” mondandó énekeket. A legújabb műfaj ref. énekköltészetünk terén.) Csupán abból a célból, hogy segítse meg őt az Isten, akár jót, akár rosszat akar, mert ő különb ember a többiekénél, mert ő a Krisztus választott edénye.

Ez még azonban nem baj! Az énekelni szerető ember, rendesen jószívű ember. De hát a kinek olyan énekes ajkat adott az Isten, miért bánt az másokat; a Krisztus nevében miért nem tud az ilyen ember másokat önzés nélkül szeretni?

Meg vagyok győződve róla, hogy éppen most Beeskereken a parókhia udvarán, a nagy diófa alatt imádkozik, de az nem jut eszébe, hogy egy más vidékről ide került fiatal lelkészt oktalan állathoz hasonlított, minden megfontolás nélkül.

Ott van mindjárt a Szalay lelkész válaszában a címe: „Baráth ellen való védelmünkre.” Hígyje el Szalay lelkész ur, ha nekem is a magam hiúsága volna első dolog, akkor talán örülhetnék ennek a címnek. Ha azt tartanám, a mit tartanak kollegám és „hivő társai,” hogy a „Krisztus nevében” szabad hiuskodni, szabad magunkat bölcsőbbnek, egeket verő hittel bíró léleknek tartani, akkor ez a felirat csak örömet okozhatna nekem. Azt mondanám egyszerűen, a mit Szalay lelkész mond ilyen esetben, hogy a Krisztust támadták meg az én személyemben.

Ne féljen kollegám! nem szükséges én ellenem védekeznie! Többször védekeztek már ön ellen, (ezt már nemcsak egyházi lapok, de egyházmegyei okmányok is igazolják) sajnos eredmény nélkül.

Hogy bánati levelem első irodalmi munkám-e, vagy nem; az nem tartozik ide. Azt tudom, hogy Szalay lelkésznek irodalmi érdemei vannak. Ezeket az irodalmi érdemeket a „Keresztyén Evangyélitában” szerzte. Hanem jó lesz ezekkel az irodalmi érdemekkel hallgatni. Mit is mondott Szabolcska Szalay lelkészünk irodalmi munkásságára az egész békés-bánati papság színe előtt? Emlékezzék csak vissza kollegám! A valójában irodalmi érdemeket szerzett nagy nevű költő papunk ezeket mondta: „Nagy baja a Beeskereki lelkésznek, hogy csak egy lapot szeret és olvas, a saját lapját, a saját lapjában, a saját bogarait!”

Egyházi lapjainkban az egyes vidékről beérkezett leveleket felesleges dolog irodalmi munkának tekinteni. Felelős szerkesztőnk maga szőlította fel ösmerőseit, hogy levél alakjában mindenik vidékről emlékezzenek meg.

Természetesen Szalay lelkész előtt feltűnt az a dolog, hogy egy pár sort összeütöttem. Szerinte, a ki egyik bánati egyházban lelkészválasztás előtt nyíltan hirdette, hogy debreceni oklevéllel bíró lelkészt ne válasszanak, mert azok csak világi hiábavalóságoknak élnek; eltűnő dolog az, ha egy Debrecenből és nem Pestről került fiatal lelkész még szólni is mer.

Hát ebből a vitakozásból kifolyólag legyen szives megjegyezni Szalay lelkészünk, hogy a Debrecenből került fiatal lelkészek ha nem szerkesztenek is „Keresztyén Evangyélitát,” ha nem dicsekedhetnek is olyan irodalmi érdemekkel mint kollegám; (Az isten őrizze meg tőle az öreg kollégiumnak minden ifját!) hát ak-

kor is képesek arra, hogy a maguk egyszerű gondolatait papira vessék.

Micsoda érvelés az, a mit a bánati püspöki látogatásokra tesz? Püspökeinket én nem bántottam! Nem is lehet várni, hogy a mi öreg püspökünk ily messze földre, ilyen nehezen járható utakon közénk ellátogasson. Szalay lelkész mindezek dacára állítja, hogy az én hiveim egyszer Beeskereken, másszor Nagy-Kikindán püspököt láttak.

Olyan forma beszéd ez mint mikor a kis gyermek azzal dicsekszik, hogy édes atyja egy izben a vásáron eleven oroszánt látott. Ilyen nazarénus érvelésekkel „Krisztus által megvilágosított” lelkésznek élni nem szabad!

Dobby esperes urat sem sértettem meg. Nem is illett volna tölem. Sokkal nagyobb tisztelője vagyok én neki, mint az a lelkész, a ki tavaly őt a Magyar Szóban „kemény szívű, méltánytalan” eljárású vezetőnek nevezte. Véletlenül Szalay lelkész irt róla ilyen modorban. Hiszen tavaly Dobby esperes itt az én bánati ekléziámban beszélte, hogy egyik elődje b. e. Hajnal Ábel úgy volt képes bánati látogatásait elvégezni, hogy alvás előtt az egyes fogadóknak névjegyet az asztalra tette, hogyha ne talán meghalna; reggel rájöhessenek arra, hogy egy református esperes halt el idegen földön, idegenek között. A bánatban nehéz dolog az esperesi látogatás, elismeri azt ma már mindenki.

A baptisták, nazarénusok száma községünkben — fájdalom — haladja a 300-at.

Hogy egy részök baptista, azt igazolhatnák a Bé-gának kubikgödrei, a hol bemerítkezésüket végzik. Meg aztán az alföldön a baptisták és nazarénusok egy málomban örnek.

Az elődömet is felesleges dolog volt védenie. Elődömet semmivel nem bántottam, nevét nem is említettem. Sőt hogy tisztelettel voltam iránta, azt nem én, hanem egyházmegyénk jegyzőkönyve igazolja. Azért nem jó látja „hivő” lelkészársam személyeskedni, mert éppen ide vonatkozó nyilatkozata miatt kénytlen vagyok némely hivő papunkat az igazság fénye mellett bemutatni.

Elődöm iránt való tiszteletből az egyházkerületi végzések ellenére, bele nyugodtam abba, hogy elődöm özvegye és árvái egy teljes kegyeleti évet kapjanak. Az özvegy és árvái mindent megkaptak már, természetük árát, részemről átadott stólájukat; csak egyet nem láttak még, a Szalay lelkész ur által a kegyelmi év alatt végzett funktiók stóláját. 1600—1800 koronáról mondtam le elődöm iránt való tiszteletből, az utolsó krajcárt is átadtam a papi özvegynek; miért nem cselekedett hasonlóképpen Krisztusban „hivő” lelkészársam akkor, mikor körzetemből azt a tekintélyes izraelita uri családot reformátusnak átkeresztelte.

Az özvegy és árvái erről a funktióról mindeztideig jelentést nem kaptak. Hát annak a sokat szenvedett názárethi Jézusnak nevében, a kinek neve viselésével úgy letudnak nézni más lelképásztorokat, ezennel fel kérem Szalay lelkészársamat, hogy adja meg az özvegynek a mi az özvegyé, a szegény papi árvának, a mi az árváé.

Ezért félek én az én lelkiüdvösségemnek némely „hivő” sáfáraitól, mert közülök némelyik nagyon el tudja keresztelni lelkészársát hitetlennek, de akkor, a mikor a szegény papi özvegyről, árváról van szó; akkor a lemondás, a nélkülözés, a könyörület azoknak a hitetlen, világi hiábavalóságoknak élő szegény Debrecenből kikerült fiuknak sokat sanyargatott lelkére van

bizva. Nézze meg csak Szalay lelkész ur, ha nekem hisz, nézze meg a helybeli postakönyvet, hogy elődöm családja iránt való tiszteletből, otthonról, egy másik papi családtól kértem pénzt, hogy elődöm családját csak egy fillérrel is meg ne károsítsam. Hivő lelkészársam Beeskereken földbirtokos; miért felejtkezik el hát kicsiny szolgálatok miatt elődöm özvegyéről és árváiról?

Azzal is próbál érvelni Szalay lelkészársam, hogy én hiveimet „borju népek” tartom. Eszes, életrevaló nép ez. Okossága, emlékező tehetsége mellett bizonyít az, hogy az egyes templomi beszédek nagyon meg tudja figyelni. Így például még ma is emlékeznek Szalay lelkészársamnak az „angolacélból készült rozsdás ekéről,” a „resicai kalapácsról,” a „tyuktojásról” mondott evangéliumiüzi beszédeire.

Szalay lelkész azt is említi, hogy féltő dolog, hogy az új lelkész szigorúsága miatt többen kilépnek az egyházból. Szalay lelkész sürgeti legjobban az egyházfegygyelem gyakorlását és ime most a miatt támad rám, hogy én a fiatal lelkész megszoktam dorgálni az öreg presbytereket.

Erre válaszom ennyi! Felesleges dolog „Krisztus által megvilágosított” lelkésznek következtelenségekbe esni.

Az igaz hogy a multkorában nagy bajom volt a hiveimmel. Elakartam menni én is missziói utra. A hiveim kijelentették, hogyha az a pap fog helyettesíteni, a ki a multkorában az „angolekéről,” a „resicai kalapácsról,” és a „makói tyuktojásról” elmélkedett, hát abban az esetben tartózkodni fognak az Ur házatól. Ilyen bajaim vannak az igaz, de hát én erről nem tehetek, legfeljebb azok az irodalmi érdemeket előkészítő „angolizú” predikációk.

A Kis Tükör szerkesztőjének pedig jobb lesz békét hagyni. Szívesen megmondom miért? Soha nem kerültem volna Magyar-Ittebére papnak, ha Szalay lelkész ur ki nem jelenti, hogy valami módon ide ne hozzanak! Az ittebeiek mihelyt meghallották, hogy Szalay lelkész ur ellenem van, azonnal egyhangulag megválasztottak. Hagyjon hát békét Szalay lelkész ur a Kis Tükör szerkesztőjének. Nem szolgált ő rá arra, hogy Szalay ur védje. Ha egyetlenegy vezércikkét helyteleníttem, az még nem annak a bizonyossága, hogy szerkesztőjét megsértettem. Az olyan beszéd, mintha valaki a Debr. Port. Lap szerkesztőjét elitélne azért, mert Szalay lelkész ur egyházi laphoz nem illő hasonlatokkal és kifejezésekkel élt ennek a lapnak hasábjain. Ezért Szalay lelkészünket itélik el s nem a szerkesztőt!

Végezetre a szép irodalmi érzék és az aesthetika nevében felkérem Szalay lelkészünket, hogy más alkalommal ne hasonlítgassa a fiatal lelkészt a „szilaj ménhez.” Ha most nem nézném Debr. Prot. Lapunk komolyságát, hanem világi lapokban kellene vitatkoznunk, higye el Szalay lelkész ur, hogy olyan hasonlatot hoznék fel, a mit talán soha ebben az életben nem tudnánk megbocsátani egymásnak.

De hát erre nincsen szükség. Minket Debrecenben a mi Uruk Jézus Krisztus nevében csak arra tanítottak hogy az ő nevében egyedül csak szeretni, csak megbocsátani lehet!

Minket irodalmi érdemeiket nem kereső fiatal papokat senkisémm tanított a Krisztus nevében gorombászkodni! S higye el Szalay lelkészársam, — bár menyit megenged is magának a Krisztus nevében — hogy ref. egyházunk csak addig tölti be igazán rendeltetését

hivatását, míg a Krisztus nevében csak két dolgot engedünk meg önmagunknak: „Egymást szeretni, s egymásnak megbocsátani.“
ifj. Baráth Imre.

TANÜGY.

A vallásitanítás didaktikai és paedagógiai elvei.

(Folytatás.)

A tananyag helyes és jó megválasztását azért hangsúlyozom s azért teszem az említett didaktikai elvek közt a legelső helyre, mert amint egyéb tárgyak körében, úgy itt is, sőt itt talán még sokkal nagyobb mértékben függ a helyes, a biztos siker annak tapintatos alkalmazásától. A theológiai ismeretek széles kies mezéjéről azokat a dolgokat válasszuk ki, melyek szorosán a középisk. vallásitanítás körébe tartoznak. Mélyen járni, aprólékos részletekbe bocsátkozni, tudományos fejtegetésekbe merülni, az elvont dolgokat még elvontabbakká tenni s így azoknak felfogását sokszorta megnehezíteni, nem lenne helyesen alkalmazott methodus.

Tapasztaljuk egyéb tárgyak tanítása körében is e tekintetben ama tulságos igyekezett, mely nem vet számot azzal hogy, a középiskolában fejlődő s nem kiforrott s megállapodott elmével van dolga s így az ismeretek tárgyalása, s bősége s aztán megkövetelt tudás sokszor az egyetemi színvonalon mozog. Csábítja erre a tanárt tudásának gazdag tárháza, melyet egyszerre szeretne szinte tanítványainak fejébe átplántálni s így aztán igazán szomorúan igazolódik a legtöbb esetben a közmondás valósága: „a ki sokat markol keveset szorit.“ Azért említettem pedig meg ezt a körülményt, mert a vallásitanítás körében is megkísértheti a tanárt hasonló buzgó igyekezete, amikor mintegy helyzetéről megfeledkezve az ismereteket olyan alapokon szeretné tanítványaival közölni, mint a hogy ezek az ő tudásában élnek s azoknak oly mértékét megkövetelni, mint a milyennel ő rendelkezik. Alapja s oka hát ennek a professori tulságos ambició, mely lényegében helyesíthető, de az életbe való átvitele a tanítás sikerének kockáztatása nélkül meg nem történhetik.

Óvakodni kell azonban attól is hogy a míg ezt a szélsőséget kerülni igyekszünk valahogyan a másikba ne essünk bele. „Nequid nimis“ „Aurea mediocritas.“ Ezek azok a jelszavak, melyek bennünket helyes uton vezérelhetnek. Sem tulságos szólat nem szabad tanítani, sem tulságos kevéssel nem szabad beérni. Az ismereteknek ama közlése, mely csupa csontváz lenne minden és vér nélkül szinte a tanítás s cél rovására történék. A kettő között tehát, középen van a helyes út.

A jól kiválasztott anyagot aztán a tanárnak helyesen azaz a tanulók értelmi fokához alkalmazottan közölni is kell tanítványaival. Ez utóbbi követelmény az előbbinél sokszorta nehezebb, sőt egyenesen olyan, mely szigorúan és kérlelhetetlenül eldönti a tanár gyakorlati értékét, hivatalára való rátermettségét. Tapasztaljuk bizonyítja, hogy legyen bár az illető tanár bármilyen idásu, hozta legyen bár szakiskolájából a legszebb bizonyítványokat — ha ismereteit, tudását tanítványaival közölni nem tudja — eredményt fel mutatni képes nem leszem. A tanári sikeres működés titka, hogy kiki

mennyire tud tanítványainak értelméhez leereszkedni s a tanár gyakorlati értékét épen az határozza meg, hogy mennyire volt képes eme titoknak nyitját megtalálni, hogy milyen fokra képes fejleszteni a tanítványaival való eme szellemi érintkezés művészetét. Ha már egyéb tárgyak tanárainak eme nehéz dolog jutott feladatul, mennyivel inkább a vallásitanítás tanárainak, akiknek VIII. o.-ban tanítani kellvén, óráról-óra folyton különböző értelmi, fejlettségű tanulókkal van dolga; nyelvét, előadási, tanítási modorát, tanítványaihoz alkalmazott magatartását folyton változtatnia kell. Oly feladat, mely egyáltalán nem kicsinylendő; oly tulajdonság, melyet, ha valakiben meg van, méltányolni eléggé nem lehet.

A helyesen megválasztott tananyagot a tanulók értelmi fokához alkalmazott módszerrel a maga idejében s a maga helyén kell előadni. Semmit anticipálni nem szabad, semmi tudást feltételezni nem kell, hanem fokról-fokra, egyenesen, szép egymásutánban kell tanítani és pedig úgy, hogy a nyert és szerzett ismeretek alapját képezzék a továbbiaknak, azokból kiindulva, mintegy azokon építtessenek fel; szóval, hogy a logikai következtetés is érvényesülhessen. Ilyen tanítási elvek mellett elejét vesszük ama különben elkerülhetetlen hátránynak, hogy haladásunkban ugrásokat tegyünk, hogy az ismeretek között hézag támadjon.

Itt kell figyelemre méltatnunk azt a körülményt, mely szerint a vallásitanítás is, miként egyéb tárgyak körében (különösen a történelemben) szerzett tanulmányok gyarapítsák, erősítsék az ifjak vallásitanítási ismeretével, viszont a vallásitanítás ismeretek más tárgyak körében azok szélesítésére szolgáljanak. — Ez azonban különösen a felsőbb osztályokban a történelmi tárgyak körében érvényesülhetvén, arra kell törekedni, hogy a világtörténelemmel s a hazai vagy lépést tartson az egyháztörténelem tanítása, vagy azt kísérve, az ott szerzett ismeretek alapján építsen illetőleg azokat kiegészítse, szélesítse. Az egyháztörténelem tanítása — egyetemes s hazai protestáns egyh. tört. a világtörténetnél kisebb terjedelmű lévén és inkább csak az egyházi állapotokra terjesztvén ki, azt meg nem előzheti.

A középisk. vallásitanításban két periodust lehet megkülönböztetni, melyek közzül az utóbbi az előbeninek folytatása, befejezése, mintegy az első periodus alatt szerzett elvont vallási elméleteknek konkrét megszilárdításaként tekinthető. Az első periodus tartalma alatt (I—IV.) megismertetni törekszünk tanulóinkkal hitünk egyedüli forrását a bibliát s némi történelmi előzetes ismeretekkel, Mózes vallásának, mint elsőizbeni kinyilatkoztatásának előadásával elvezetni az ifjakat arra, miszerint Jézus vallása, a keresztyén vallás emez elsőn épült fel, annak előállításában az első történelmi fok s mint ilyen az ő szövetségét az új szövetségiekkel szerves kapcsolatban állanak; hogy hát az ő szövetség nekünk keresztyéneknek is szent könyvünk. Továbbá Jézus életének, tanításainak s eme krisztusi tudományt magokban foglaló, Istennek másodizben s a Krisztus által tett legtökéletesebb kijelentését tárgyzó ujszövetségi szentkönyvek tartalmi megismertetése után megtanítjuk növendékeinket egyházunk dogmáira s a hitélettel szoros összeköttetésben álló erkölcsi életnek magasztos elveit vonjuk le előttök a Krisztus tanítása, tudománya s példája alapján, melylyel tanítványai előtt járt szüntelen: hogy nemcsak predikált Ő, hanem tudományának igazságát, boldogító s örökéletre vezérlő erejét saját élete tényeivel is igazolni törekedett. Ezen bibliai, hit s erkölcsi elvek tanítása alapján ezen

periodus végén, odajutunk tanítványainkkal, hogy őket mint egyházunk öntudatos tagjait a gyülekezet színe előtt be is mutathatjuk az ünnepélyes s nyilvános confirmatio alkalmával. A vallástanítás második periódusában (V—VIII.) a szerzett bibliai és hitelvi ismereteknek megerősítésében s szilárd meggyökereztetésében fáradozunk, midőn az ezután következő történelmi oktatás kapcsán a keresztyén vallás fenséges tanainak megdönthetetlen igazságát mutatjuk fel, mint a melyen a pokol kapui diadalmat nem vehetnek, melynek ha tisztaságát, egyszerűségében is fenséges voltát, egyidőre elhomályosíthatta is az emberi gyarlóság, szent s lelki dolgokból is hasznot kereső földi tökéletlenség, — az égő s mindeneknek világító gyertya sokáig véka alatt nem maradhatott, hanem újra napfényre jött, hogy világossága fényeljek mindeneknek. Így fejtünk ki az ifju lelekben szilárd s a vallás igazságai iránt tántoríthatatlan ragaszkodást s prot. egyházunk vallási s nemzeti nagy missiójába vetett hitet plántálunk át az ifjuság szívébe. Így s ezzel ér véget képisk. vallásoktatásunk.

A tananyag így helyesen, tapintatosan megválasztva, cselszerűen elrendezve, egymásután állítva, minden a maga helyére, következetes egymásutánbankerül. Sok függ azonban még attól is, hogy a tankönyv pályázatok, hogy sikerültek a szerzőknek; milyen módszerrel s modorban tudják a kijelölt anyagot egy kerek egészé foglalni s a tanulók felfogásához mértén tárgyalni. Ha ez sikerült, úgy a további feladat a szaktanároké s az eredmény azoknak egyéniségétől, rátermettségétől, buzgalmtól s a növendékek kedélyéhez s nálók is — azok értelmi fejlettségükhöz alkalmazkodni tudásától függ. Igen, mert a tanárnak nemcsak tanítani kell növendékeit, hanem egyúttal, a tanítás közben folytonosan nevelni is, hogy t. i. a szerzett ismeretek ne csak az értelmet, hanem a szívet s a lelket is foglalkoztassák, ne csak értelmi világok fejlődjenek, gyarapodjanak, hanem hit- és erkölcsi világuk is, ne csak eszükben maradjanak meg azok, hanem azon át, mit esatornán, lelkiéletüket építőleg, nemesítőleg öntözzessék, termékenyítgessék. Innen van s ezekből érthető meg a vallástanárok többszörös nehéz feladata, melyet, hogy sikeresen oldhassanak meg, csakugyan sok függ egyéniségüktől, rátermettségüktől. De e mellett feltétlenül szükséges, hogy határozottan tudatában legyenek annak, mi az ő nevelési feladatuk is, hogy a vallástanítás kapcsán mily irányban kell növendékeik hit- és erkölcsi világát képezni és fejleszteni, mert hogy a középisk. vallástanítás célja nem egyedül a ker. vallás, közelebről ref. egyházunk hitelveinek megősmertetése, hanem azzal összefüggésben magasabb erkölcsi világnézet, emelkedettebb gondolatvilág megteremtése, az — azt hiszem — mindenki előtt világos. Ennek a másik feladatnak tudatába — mely mint mondám az előbbtől el nem választható — a vallástanítás paedogógia elveinek meghatározása által juthatunk.

II.

A középisk. vallástanítás paedogógiai elveit, azoknak körvonalozását megtalálhatjuk az említett konventi tanításterv következő kísérő szavaiban, „a növendékek szívében élő hit, munkás szeretet, egyházunk hitelveihez és intézményeihez való törhetetlen hűség gyökerezzen meg.“ A tanárok nevelői hatásának ezen elvek megvalósítása felé kell törekedni, de természetesen nem magokban, nem egyedül állva, a többi tanároktól nem

isoláltan, hanem munkájában a többi tanárok által támogatva, azokkal karöltve egy cél felé törekvő öntudatos és összhangzó munkálkodással. Mert, ha már a tanítás eredményessé tételében is szükség van a többi tanárok segítő kezére, munkájára — minthogy kétségen kívül van, — mennyivel inkább akkor itt a nevelés nagy feladatainak megvalósításában, mert a többi tanárnak is nemcsak tanítania kell a vezetésére bízott ifjuságot, hanem egyúttal nevelni is. Külömben ez a dolog is kifejezést nyer a conventi tanításterv kommentárjában így: „Intézetének tanáraitól egyházi hatóságaink jogosan elvárják, hogy céltudatossággal fogják elsősorban a human tárgyak tanárai, de a többi tárgyakéi is saját munkakörükben a vallástanításnak általánosságban kitűzött célját és részletes feladatait is, a tanítás és nevelői hatás minden eszközével, egyértőleg elősegíteni.“

„A gymnasiumokat illető egyházkerületi szabályrendeletek és határozatok“-ban (80. 1. 13. p.) az összes tanároknak a vallásos nevelésben való közreműködéséről ez áll, (egyet conv. 1900. évi 38. sz. határozata az 1899. évi május 24—27. napjain tartott közgyűlés jknyv. 19 pontjára vonatkozólag): „Minthogy a középisk. vallásos oktatás és nevelés nem lehet csupán a vallástanár feladata, akinek munkája kockázta van, ha a tanári testület többi tagjai ebben az irányban őt nem támogatják: fejhívja egyet. conventunk az egyházkerületeket, miként tanintézeteink tanárkarait a vallástanár működésének odaadó s benső támogatására utasítván, tegyék lehetővé, hogy evangéliumi tudat megszilárdításában a tanári karok minden egyes tagja összhangzatosan közreműködjön.“ Ezen conv. határozathoz képest a tiszánt. egyházker. 1900. évi 13. sz. határozatában felhívja a kebelében levő összes iskolák tanárkarait egyházunk iránti munkás szeretetnek, hitközösségnek fejlesztésére emelésére, megszilárdítására, általában a konventi határozatban kifejtett nevelő munkásság gyakorlására, hogy e szerint a legnagyobb odaadással és buzgósággal munkálják növendékeik kebelében az igaz vallásosságot és egyházas buzgóságot. Valóban égető szükség is van arra, hogy mindenik tanár magát nemcsak a tanügy emberének, hanem e mellett egyháza hivatott munkásának tekintse, olyannak, aki nemcsak hazájának akar nevelni derék, jellemes munkászerető polgárokat, hanem egyúttal egyházának is hitű és áldozatkész tagokat. — Hiszen talán nem szorul magyarázatra ama szép feladat s nemes missió, mely felekezeti iskoláink előtt áll egyházi és nemzeti szempontból? Ez ad azoknak kettős, sőt nemzetiségi vidékeken hármas érdemet, ezért kell azokra vallásos és hazafiui szent áhitattal tekintenünk! Mindenik tanárnak ki kell hát venni a kettős-hármas feladatból a maga részét, ha a dicsőségben osztozkodni akar. A vallásos nevelés feladatát betölteni egy református tanárnak különben sem nehéz. Hiszen aki valódi, öntudatos, hitű tagja egyházának, akinek szívében, lelkében élnek egyházának fenséges bibliai elvei, tiszteletben tartja annak intézményeit, — már pedig én ref. gymn. tanárt el sem tudok képzelni másképen — ez minden szavával öntudatlanul is tanít, nevel, példájával elől jár tanítványai előtt. De meg ezenkívül mindenik talál a maga tárgya körében alkalmat a vallásos nevelésre.

(Folyt. köv.)

Bede László
gymn. tanár.

KÖZÉLETÜNK.

Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése.

(Vége.)

A kollégiumi gazdasági tanács javaslatot terjesztett föl a főiskolai takarékpénztár létesítése céljából. A közgyűlés nem kíván állást foglalni a kérdésben, míg körültekintő dolgozat nem áll előtte, melynek elkészítésével és kinyomatásával a gazdasági tanácsot bizza meg. Az átdolgozást igénylő munkálat honorálása kérdésében majd csak akkor fog a közgyűlés határozni.

A főiskolai tanári karnak a gyakorlati tanárképzés ügyében készített javaslata csak a jegykönyvbe megy be, de életbe léptetése fedezet hiányában nem valósul meg.

Az anyakönyvtár hiányainak pótlására a könyvtári alap nem tökéletesül készlete felhasználható; a tanítóképzőintézeti tanárok képzése tárgyában vett miniszteri leirat tudomásul vétetett, egyházkerületünk azonban a maga részéről az egyetem felállítására rendjén fog ebben az irányban intézkedni.

Az egyházkerületi tanügyi bizottság jelentései tudomásul vétettek, javaslatai elfogadtattak. Az új értekezési vizsgálati utasításra nézve a közgyűlés óhajtja, hogy a tudományos képzés érdekében a színvonal ne szállítassék.

Több rendbeli felszólalásra adott okot a tiszabecsi egyház segélykérvénye, melyben országos gyűjtésre is kér engedélyt. *Sulyok István* esperes nem barátja a házankénti kéregetés engedélyezésének. A domestika létesítéskor éppen erre hivatkoztunk s ennek végleges beszüntetésével biztattuk hűveinket. *Szell Kálmán* esperes helyesli a Sulyok István véleményét. A házankénti kéregetés a vállalkozók magánüzletévé fajul. Óhajtja, hogy még a miniszter is csak a püspöki ajánló felterjesztésre adna engedélyt; országszerte visszaélések történtek, az ő nevével több helyen, Erdélyben és Nagyváradon is gyűjtöttek, holott a neve hamisítással volt aláírva; még a kérő leveleket sem helyes kiadni felsőbb egyházi hatósági engedély nélkül. *Szicszay Zoltán* esperes szerint hiába tiltjuk el a kéregetést, a miniszter az alispán felterjesztésére megadja ez engedélyt. *György Endre* gondnok a konventhez írta fel, hogy a minisztérium ne engedélyezze a kéregetéseket. *Biki Károly* esperes sajnálja, hogy Tiszabecscsel szemben ilyen rigorozusok vagyunk. „Kegyessé” apácák házról-házra járnak, a zsinagógákra, az oláh, tót templomokra folyvást gyűjtöttek s a közönség kénytelen adakozni.

Gr. Dégenfeld József nem kíván messzemenő intézkedést. A tiszabecsi egyház segélykérvénye kiadható a pénzügyi bizottságnak, azon kívül kérvénye pártolólággal lenne felterjeszhető a földművelésügyi minisztériumhoz, kérőívek kibocsátása is engedélyezhető lenne, de a házanként való gyűjtést ő se tartja megengedhetőnek. A közgyűlés ilyen értelemben határozott.

Tárgysorozat rendjén az alapítványokra vonatkozó államkormányi tervezethez szólottak hozzá a közgyűlési tagok. Felszólalás történt abban az irányban, hogy bár bátran feltehető, hogy ez a javaslat törvényhozási tárgyalás alá soha sem fog kerülni, de ha oda kerülne, akkor a mi alapítványainkkal szabadon rendelkezni kívánó javaslat messze menő ingerenciát akkor magának biztosítani. Iskolai alapítványainkat teljesen elkülöníti

egyéb alapítványainktól, törekvése határos a jogközbizással. Gr. Dégenfeld József főgondnok megjegyzi, hogy a törvényjavaslatot tulajdonképpen még nem ismerhetjük, vele itt nem foglalkozhatunk, véleményt felette nem mondhatunk, adjuk ki bizottságnak, mely a kerületi elnökség vezetése alatt a jogakadémiai tanárkarból, a gymn. felügyelőből, a koll. ügyészből és az egyh. kerület közgyűlésének helyben lakó tagjaiból lennének. Gr. Tisza István gondnok hivatkozik arra a köztudomású állapotra, melynélfogva a miniszteri büróban olyan fel-fogás jegecesedik ki, mely úgy az általános közszabadság mint egyházi tekintetekből veszélyes. Ő azért tulmenne a konkrét eset határain s a bizottságtól javaslatot várna abban az irányban is, hogy mit kellene e tulkapasokkal szemben tenni, melyek mind jobban-jobban elharapóznak? *György Endre* gondnok szerint tullepnénk a határon, ha javaslattal való foglalkozás közben a javaslat tartalmán tul mennénk. Az a javaslat a nélkül is halva született, melyből törvény nem lesz. Ő Gr. Tiszával ellenkezőleg csak a konkrét esetből kifolyólag óhajtja a javaslattal való foglalkozást. Gr. Tisza István hozzájárul ahhoz, hogy a kiküldendő bizottság általán foglalkozzék a javaslatban foglaltakkal s azokat tanulmányozza. A Gróf Dégenfeld József főgondnok javaslatát ilyen értelemben fogadta el a közgyűlés.

Egyik egyházköztségben új egyházi adókulcs hozatván be, megerősítés végett az egyházkerület elé került. A felebbezással meg nem támadott egyházközségi határozatot már az egyházmegye végérvényesen jogositva volt ellátni. Ilyen eset lévén a kézalatti is, tárgyalás alá sem bocsátatott s figyelmébe ajánlatott az esperes uraknak, hogy az ide nem tartozó ügydarabokat ne bocsássák a kerület elébe.

Görömbei Péter esperes indítványt nyújtott be az elvi jelentőségű határozatok összegyűjtése tárgyában. A közgyűlés szükségesnek tartja az új zsinati törvények szentesítését bevárni.

György Lajos esperes az egyházkerületi közgyűlés jegykönyveiben foglalt határozatok betűsoros folytatólagos egybeállítását s kinyomatását indítványozta. Dicsőfi József főjegyző mint előadó javasolja az indítvány elfogadását, s tekintve azt, hogy az eddigi betűsorozatokat is a levéltárnokok (Kerekes, Révész Imre és Tóth Sámuel) készítették el, határozati javaslata azt tartalmazza, hogy a betűsorost köteleességszerűleg a levéltárak készítse el. A közgyűlés a munkálat előállításával az egyházkerületi levéltárnokot bizza meg.*

Szeremley Sámuel az egyházkerületi tanácsbíróságról való lemondásának elfogadását kéri. Nem tehetvén már egyebet a közgyűlés, elfogadja a lemondást s a megürült állásra a szavazatok beadásának határidejűl július hó 31-ik napját tűzi ki.

Az ujfehértői egyház abból az okból, mert népessége elérte a megfelelő létszámot, szavazati jogát egyről kettőre kéri emeltetni. Mivel a szavazatok számát mindenkor az országos népszámlálás idején, annak adatai alapján szokta egyházkerületünk megállapítani, a kérdésnek a közgyűlés nem adott helyet. A felsősza-

* A közgyűlést az előadó határozati javaslata teljesen félrevezette. Ez a munkálat tisztán jegyzőkönyvi kérdésekkel foglalkozik, a jegyzőkönyvek természetes és hivatásszerű kezelői pedig nem a levéltárnok, hanem a jegyzői kar. Megengedjük, hogy a levéltári kutatásra lehetett szükség, ha talán ki nem nyomtatott jegyzőkönyvekből kellett kikeresni a betűsoros mutató tételeit. De ma már ilyen kutatásra nincs szükség, s azt hisszük, hogy csak egyetlen felszólalás is elég lett volna arra, hogy a határozat ne az legyen, a mit valószínűleg meg kell változtatni. Szerk.

bolesi népiskolai tanítótestület alapszabályzata megerősítés végett felterjesztett. A megerősítés kérdésének el-
látása az egyházmegye belkörü joga lévén, a szabályzat
visszatéteket az egyházmegyére.

A jogakadémiai tanárkar a párbeszédi vizsgák
ügyét rendezni kívánja. *Balogh Ferencz* tanácsbíró elég-
nek tartja, ha csak az első és második éven a kötelező
kollokviumok, fentartatnak a 3-ik és negyedik éven csak
a jótéteményesek köteleztessenek a kollokviumra. *Pap Tibor*
máramarosszigeti jogakadémiai igazgató azt sürgeti, hogy
a változtatások, kedvezmények a vidéki jogakadémiára
is kiterjesztessenek. Ő vagy teljesen beszüntetné a
kollokviumokat vagy mindenkire kötelezően tartatná.
De a fontos kérdés kellő mérlegelésére előtanulmá-
nyokat kell tenni, éppen azért indítvány a két irányu.
Egyfelől mondja ki a kerületi közgyűlés, hogy ugy ebben
mint bármely más jogtanulmányi kérdésben a máramaros-
zigeti jogakadémiai tanárkar is megkérdeztessék; más-
felől pedig ez uttal a kérdést a közgyűlés érdemileg
ne tárgyalja. *Sass Béla* aljegyző problematikusnak tartja
az indítványt, mert az ellenkezésbe jön a főiskolai
igazgatótanács szervezeti szabályzatával. *Dicsőfi József*
főjegyző az igazgatótanács javaslatát nem fogadja el,
indítványozza hogy a kultuszminiszter kérdeztesse meg,
hogy mely tantárgyakat tartja fontosabbnak. A vita hatása
alatt *Balogh Ferencz* a maga indítványát vissza vonja.
Dr. Ferenczy Gyula nem akar bot-csinálta tudóst. Ezért
nem barátja a kötelező kollokviumnak. A szabadon
hallgatás a tudomány ápolója, terjesztője. Ő a gymná-
ziumi köteles szekundákat sem helyesli. Elfogadja az
igazgatótanács javaslatát. *György Endre* gondnok kon-
statálni kívánja, hogy itt komoly kérdésszóról van szó.
Igen jól esnek neki, ha az angol szabadságerzet nálunk
is érvényesülne. De a mi ifjaink nem a tudásért, de
az oklevélért tanulnak, a kötelező kollokvium ügyében
a kérdés nagyobb méretű előkészítést tartja szükségesnek.
Elfogadja a *Pap Tibor* indítványát, mit a közgyűlés is
magáéva tett.

A szabolesi egyház engedélyt kér, hogy lelkészi
állomását betöltetlenül hagyhassa, azzal áltatván magát,
hogy a lelkészi jövedelemből (s így a kongruából is)
megtakarításokat eszközölhet. Feltűnő, hogy a kongrua
ügy szabályzatait még ma sem ismerik igen sokan. *Gr.*
Tisza István helyteleníti, hogy az állás betöltése eddig
is késétt, így tág kaput nyitunk a visszaélésekre, a tör-
vény kijátszására. Az egyházközség köteles az egyház-
megyei határozathoz alkalmazkodva a lelkészi állomást
azonnal betölteni.

A bekési egyházközség néhai Szegedi Károly volt
lelkésze iránt táplált kegyeletes érzésből kifolyólag a
lelkészi özvegy kegyeleti idejét két hónappal meghosz-
szabbította. A közgyűlési tagok elismeréssel adóznak
ugyan az eljárásért, de mivel az ügy nem tartozik ide :
visszatéteket az egyházmegyére.

Csiky Lajos theol. akadémiai tanár az ifjuság ré-
szére imádságos könyvet írt, kéri annak ajánlását. Az
ajánlás megtételére a közgyűlés a püspök urat kéri fel.

A párochiális könyvtári bizottság javasolja, hogy
a tiz koronás díjak szedése függesztessék fel addig,
míg kerületünk felterjesztései nem tárgyalatnak; a díj
tetszés szerinti legyen, és bevétessenek a népies kiad-
ványok is. A közgyűlés azonban, mivel a konvent már
határozott, nem tehetett egyebet, mint azt, hogy elren-
delte a 10 korona díjnak a beszédését. A hol a sze-
gényesség miatt nincs fedezet erre a költségre, gondos-
kodni fog az egyházkerület kellő mérlegelés mellett a
kiszegítésről.

Dombi Lajos esperes négy rendbeli bizottsági
tagságról való lemondását a közgyűlés nem fogadta el.

Az egyetemes konventi elnökség és az északame-
rikai lelkészek egy része megkérést intézett egyházkerü-
letünkhöz a *Csiky Lajos* theol. akadémiai tanárnak terve-
zett amerikai útja és egyetemünk céljaira való gyűjtése
tárgyában. Mivel *Csiky Lajos* bejelentette, hogy terve-
zett utazásának megvalósításáról lemondott: a megke-
resés tárgyalanná vált.

Az igazgatótanácstól felterjesztés érkezett az iránt,
hogy két bölcsészeti tanári tanszék a Debrecen város
évi 10,000 koronás alapítványából töltsék be mielőbb.
Uray Imre gondnok ellenzi a tanszék betöltését, inkább
azt óhajtja hogy deponitumképpen tőkésítse a város
az évi 10,000 koronát. Indokolja a véleményét azzal,
hogy a két új tanszékre választandó tanárnak nem
fog hallgatója akadni. *Dicsőfi József* azzal a módosi-
tással ajánlja a két tanszék betöltését, hogy, ha nem
lesznek hallgatók, a tanárok tanítsanak classica philoló-
giát és magyarirodalmat a gymnásiumban ugyanis két
ilyen tanszék volt régebben ott, de most szünetel. *Dr.*
Ferenczy Gyula akad. igazgató felvilágosítja *Uray Imre*
gondnokot a város 10,000 koronás alapítványának ter-
mészetéről, mondván hogy azt a város csak akkor teszi
folyóvá, ha a tanszék be van töltve. A kollégiumi pénz-
tárnok hasztalan kísérelte meg az összeg kiadását, az
megtagadtatott. A város felveszi ugyan rendszeresen
a költségvetésébe minden évben, de ha közvetlen szük-
ség nem igazoltatik, nem teszi folyóvá az összeget.
Attól nem fél, hogy az új tanszékek tanárainak hallga-
tói ne lennének; hiszen önként vállalkozó, nem tanári
férfiu előadására is jelentkeztek hallgatók eddig is. Azt
kell nyilvánítania, hogy a 2 új tanszék felállításától s
betöltésétől csak a kulturellenések irtóznak. Nekünk a
kollégiumban terített asztalt kell készen tartani s hivni
és várni a szellemi táplálékra a vendégeket. Csak két
tanszékkel kezdjük ugyan meg a fejlesztést, de hát
nem jöhetünk egyenesen felépített várral, legfőlebb,
mint a méhek, csak egy-egy sejt építésével. Ajánlja az
igazgatótanács javaslatának elfogadását. *Uray Imre*
személyes kérdésben kérvén szót, azt mondja, hogy
lehet, ha ő Debrecenben tanult volna, akkor csakugyan
ellene lenne a kulturának. Ennek a nagyon szubjektív
kijelentésnek elnöki figyelmeztetés és a közgyűlési ta-
gok felzudulása s „ellál” kiáltása volt a természetes
következménye.

Biki Károly esperes megszavazza ugyan az indit-
vány elfogadását, de azt kérdezi, hogy a 10,000 koronás
javadalomban benne van-e a lakbér, és a korpótlék is?
Sass Béla aljegyző megadja a felvilágosítást, mondván,
hogy a nyugdíj kérdésével foglalkozik a javaslat. Ha a
javadalmas az eddigi összegben marad, a város dotá-
ciója ezt fedezi, ha emelkedik, pótolni fogja a nemes
város. *György Endre* gondnok ugy látja, hogy a fede-
zettel rendben volnánk ugyan, de ő aggódik, hogy kellő
számu tanítvány találkozzék, mert bármennyire is egyet-
ért *Dr. Ferenczy Gyulával*, a hallgatók megfelelő száma
kérdésében nem követheti az ő optimizmusát, épen azért
ő is azt tartja, hogy ha csakugyan nem lesznek hallgatók
akkor a gymnásiumban foglalkozzanak az új tanárok.

Dr. Tisza István gondnok nem járul hozzá e fel-
fogáshoz. Ő ugy tartja, hogy ha egy tanárnak csak
három hallgatója találkozik is, az már elég! Nem a
hallgatók száma jön itt tekintetbe. Mikor az egyetem
létesítése felé törekszünk, a mikor többet akarunk adni
mint a mennyi a diplomához szükséges, akkor a tanit-
ványok létszáma mellékes. Ő nem bántja meg annak a

feltevéseivel a tanuló ifjúságot hogy hallgatók ne lennének. Elfogadja az igazgatótanács javaslatát. A közgyűlés is így határozott, megbízást adott az elnökségnek a nyugdíjkérdés elintézésével, a két új tanszék a következő évi tavaszi közgyűlésen be lesz töltendő, a tanszéknek el lesznek foglalva az 1906/7. tanévben.

Több rendbeli ügyek ellátása után a közgyűlés sietett hogy a 3-ik napon befejezhesse tanácskozásait. Az érdeklődés megcsappant, a sorok megritkultak csakugy mint máskor.

Preferálásunkban sok kisebb jelentőségű ügyet kénytelenek voltunk mellőzni. Rektifikációt igényel azonban a legacionális specifikációról szóló tudósításunk, a menyiben a Garzó Gyula radikális kurát képező indítványa fogadtatott el, t. i. hogy a specifikálások absolute eltöröltnének, az ezt kijátszó tanuló ifjak az iskolai fegyverkezés terén vonatnak felelősségre. A radikális módszerhez Eröss Lajos tanácsbíró is készséggel hozzá járult. Így lön halála a specifikációnak.

A csereszterződés, adás vételi és egyéb rokontermészetű ügyletek ellátása után a harmadik napon zárult be a közgyűlés az elnökök elttetésével.

Az Orsz. Ref. Tanáregyesület kérvénye a m. kir. kereskedelemügyi minisztériumhoz.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!
Kegyelmes Urunk!

Régi, sokszor ismételt és több oldalról sürgetett kérelmet ujtunk fel Nagyméltóságod előtt, bizva jóakarátában és igazságszeretetésében.

A 892/1896. eln. sz. rendelet értelmében rendes alkalmazásban levő állami tisztviselők, ezek közt az állami tanárok is a m. kir. államvasutak egész hálózatán és az állami kezelésben levő helyi érdekű vasutak vonalain, bármely rendes vonat és kocsiosztály használatára s féláru menetjeggyel való utazásra jogosító arképes igazolványokat kapnak. E kedvezménynek a nem állami, ezek közt a református felekezeti tanárookra leendő kiterjesztése érdekében emeljük fel kéro szavunkat, az igaz ügy diadalában vetett rendithetetlen, szilárd meggyőződéssel. Bizunk abban hogy Nagyméltóságod, akiről mindnyájan tudjuk, hogy mily magas felfogással és becsüléssel van a nemzetünk nagyságát, haladását, jövőjét munkáló kulturális tényezők iránt, ismert pártatlanságánál és méltányosságánál fogva kérelmünk teljesítését nem tagadja meg.

E kérelem indokait röviden a következőkben van szerencsénk előterjeszteni.

A református felekezeti tanárok éppugy, mint az államiak, egyugyanazon egyetemen és tanárképzőben nyerik képzettségüket, egyugyanazon tanárvizsgáló bizottságtól kapják oklevelüket, ugyanazt a hivatást és kötelességet teljesítik, ugyanugy az állam felügyelete és ellenőrzése alatt állanak, éppugy a haza javára s a magyarkultura emelésére működnek de — fájdalom — jóval szerényebb anyagi ellátás mellett. Ha tehát képzettségükben hivatásukban, kötelességük mértékben s azok teljesítésének elbírálásában nincs semmi különbség, ebből következik, hogy a nekik nyújtott, bárminemű kedvezményben is egyenlőképen kell részesülniök, mert minden különbségtétel a mellőzöttekre nézve súlyos erkölcsi veszteséggel jár.

Aztán a magyar államnak a református felekezeti tanárok éppenolyan polgárai mint állami kartársaik, éppugy szolgálják érdekeit s hordozzák terheit, mint

ezek. Sőt a teherviselés még kedvezőtlenebb rájuk nézve, mert itt sem élvezik azokat az előnyöket, melyeket az állami tanárok élveznek. Méltán elvárhatja tehát a magyar ref. tanárság, hogy az állam ne mérjen neki más mértékkel, mint azoknak a kartársaiknak, akik véletlenül az ő közvetlen rendelkezése alatt állanak, ellenkező esetben eljárása hasonló ahhoz, mint mikor a szülő különbséget tesz, egyiknek hátrányára, saját édes gyermekei között.

Minden kétségen felül van, Nagyméltóságod előtt ezt felesleges bizonyítani, hogy a közművelődés előmozdítása, tehát az iskolák fentartása per excellentiam állami feladat. És ezt a feladatot századokon keresztül kizárólag a hitfelekezetek teljesítették hazánkban, sőt teljesítik még ma is nagyobb mértékben mint maga az állam, erejükön felül áldozva a magyar nemzeti műveltségért. Önérzettel és jogos büszkeséggel hivatkozhatunk arra, hogy a magyar államot építő és nemzetet nevelő nagy munkában református iskoláink s azok tanárai, immár közel 400 év óta mindenkor elől jártak. Méltán tarthatnak tehát igényt az állam részéről a legteljesebb támogatásra s mindannak a jóakaratu eltüntetésére, ami reájuk nézve a sérelem és mellőztetés jellegével bír.

Rá kell mutatnunk továbbá Nagyméltóságod előtt arra a visszás helyzetre is, mely abból származik hogy államsegélyes felekezeti tanintézeteinkben a Nagyméltóságú vallás- és közoktatási miniszter ur által kinevezett tanárok megkapják a fentemlített vasuti kedvezményt, míg a többiek nem s mi egyugyanazon intézetben működő, egy felekezeti fenhatóság igazgatása alatt álló tanerök osztályozására s ez alapon a szükséges egyetértés megbolgatására vezet, amint annak jelenségei itt ott már mutatkoztak.

Fel kell hoznunk s különösen is hangoztatnunk végül azon körülményt mely a tanárt hivatásából kifolyólag, egyszeresen arra kötelezi, hogy ugy magára mint az iskola s ezzel együtt a műveltség kiváló érdekeire tekintettel ismereteit folyvást gyarapítsa, látókörét szélesítse, a korral együtt haladjon. E célból mint a magyar nemzeti eszmének és műveltségnek a legelső sorokban küzdő harcosai, a jövő nemzedék vezetői, különösen érzik annak a szükségét, hogy a magyar földnek, a mi édes hazánkunk minden részét színről-szinre lássák, alaposan megismerjék, nevezetességeit, iparát, kereskedelmét történelmi-és műemlékeit, természeti szépségeit és sajátosságait bővebben tanulmányozzák, az ország nagyobb kulturális helyeivel, főként a fő- és székvárossal azok tudományos intézeteivel és köreivel gyakori érintkezésbe legyenek, mert csak így várható önmagunknak folytonos képzése a haladó kor szellemében úgy remélhető, hogy egy kor színvonalán álló, nemzetünket előbivő hazánkért élő-haló ifjúságot nemcsak akarnak, de tudnak is nevelni. Mindennek az elérése lényegesen meg lesz könnyítve reánk nézve a vasuti kedvezmények megadása által.

Fájdalom mostanáig a felekezeti tanárok, mint egyes kérelmezők, még abban az esetben sem részesültek semminemű vasuti kedvezményben, ha tanulmányozás céljából óhajtottak utazást tenni, ami legtöbbször tervök elejtésére kényszerítette őket, mivel a felekezeti tanárok anyagi helyzete nem olyan, hogy a költségesebb utazásokat megbirhatná.

Ezt a rideg elutasítást annyival kevésbé tartjuk megfoghatóknak, mert immár a fentemlített rendeletnek az az intézkedése is érvényen kívül helyeztetett, melyszerint csak állami tisztviselők kapják a vasuti kedvez-

ményt, menyiben azt egy újabb rendelet a közigazgatási tisztviselőkre is kiterjesztette.

Ezen okok alapján ismételve alázattal kérjük Nagyméltóságodat, hogy a m. kir. államvasutak egész hálózatán és az állami kezelésben levő helyiérdekű vasutak vonalain, bármely rendes vonat és kocsiosztály használatára s féláru menetjeggyel való utazásra jogosító arcképes igazolványokat a református felekezeti tanárok részére is engedélyezni kegyeskedjék.

Kiváló tisztelettel vagyunk

Debrecen, 1906. junius 6.

Az országos református tanáregyesület nevében

S. Szabó József
főjegyző.

Dóczy Imre
elnök.

IRODALOM.

A hit temploma. (Uj folyam.) II. kötet. Egyházi beszédek részben Spurgeon, Decoppet és Talamage nyomán írta Könyves Tóth Kálmán. Budapest. 1906. Kiadja Kókai Lajos 1—166 l. Ára 3 korona.

Az új tolyam második s a teljes vállalat ötödik kötetét hozta szerző a nyilvánosság elé. Ki nem emlékeznék, hogy Könyves Tóth Kálmán külföldi jeles szerzők s különösen Spurgeon után dolgozott első kötetével, oly irányt honosított meg, mely a magyar egyházi irodalomban eddig szokatlan volt. S ha bár különösen Spurgeon nagyméretű beszédeiből, ugyszólván csak kivonatokat adott, oly tapintatosan tudta a feldolgozandó anyagot kiválasztani, hogy szinte hajlandók volnánk eredetieknek tartani mind e beszédeket. Erős szubjektivitásának melegeben, úgy felolvad még az idegen anyag is, hogy a főrások után dolgozott és eredeti munkálatok között, alig vagyunk képesek külömbiséget tenni.

A kéz alatti kötetben hat darab átdolgozott és tizenhét eredeti beszédet találunk. Nagyon érdekes a szerző vallomása midőn előszavában többek között így szól: „Fogadják köszönetemet bírálóim. Sokat tanultam tőlök s igyekeztem felhasználni jóakaratu, észrevételeiket. Talán meglátszik azok hatása a most utnak indított kötetben.” Ketségtelen dolog hogy meglátszik, miután ez a kötet élénk bizonyosságot tesz a felől, hogy szerző az alaki követelményeknek is eleget tud tenni. Vannak e kötetben valóban sikerült darabok! Csak az a kérdés hogy egy oly régi író, mint Könyves Tóth Kálmán, a kinek nemcsak erős egyénisége van, de megvan a saját iskolája is, leterelhető-e megszokott utjáról, s ha igen: használnánk-e vele? Tény és való, hogy a téma és propozíció egymáshoz viszonyára s a dispozió és partíció követelményeire szerző valami erősen nem figyel. De tény és való az is, hogy e nélkül is hatalmasan tud prédikálni és építeni. Épen azért tehát, e saját géniuszát követő író beszédeit téves dolog volna úgy bírálnunk, hogy a homiletika rideg mérlegébe vessük ezeket. Sőt inkább az egyéniséget, az eredeti sajátosságokat kell mindennek előtt megfigyelnünk, hogy megtaláljuk azt a nézponot, a honnan szemlélve, bár az alakosságokkal behatóbban nem törődő, de mégis lelkesítő, gyújtó és építő beszédeknek felragyognak előttünk gazdag szépségei.

Köztudomásu dolog, hogy egy és ugyanazon szö-

veg felett, a tehetségek mértéke szerint eltérő a felfogás s természetesen a kidolgozás is. Mindenik hozhat valami jót! E nézeten nyugszik ama hova tovább nagyobb tért hódító felfogás, hogy: „Minden kidolgozási mód helyes, ha a szónok vele építeni tud.” E felfogás produktuma az ugynevezett „Adresz,” az ige hirdetésnek ez öltő régiségből vett új faja, mely központi világosságát úgy szórja szét a gömb falaira, mint a sziv szétveri az éltető vért az egész szervezetbe.

Vannak akik azt állítják, hogy a lantos költő dalának alakzatát, sokszor a szívéből önkéntelenül kitérő, az író lelki világában megcsendülő pár sor vagy első versszak szabja meg, amely felett pedig előre még csak nem is gondolkozott. Ilyen lantos, az én ítéletem szerint Könyves Tóth Kálmán is, a költő pap, kinek izzó lelkéből, mint fénykévek szóródnak a gazdag gondolatok, melyeket az ihletés pillanataiban csodálatos energiával tud értékesíteni.

Egy időre esik a kéz alatti kötet megjelenésével, szerzőnek ama szépirodalmi vállalata melynek címe: „Életem Alkonyán”. Alkonyi hozomány tehát a kéz alatti munkálat is. S mint az utolsó beszéd igazolja, negyvenévi szolgálat öröme ragyogja be ennek lapjait. De ez örömben van valami bánat! Mintha a bucsuzó nap sugarait látnók, a negyven évi hű szolgálat nyugoti határán. Állj meg óh nap Gibeonban!

Debrecen művelt hölgyei, mikor egyszer szerző a „Sórol” prédikált, hálás örömben egy nagyon d. szes „Ezüst sótartóval” ajándékozták meg. Ujj mutatása ez a Gondviselésnek, hogy néki élni kell és még élni is fog; mert ez a kitüntett beszéd még e kötetben sincs.

Bocsánat a kitérésért! mert ezzel én csak arra akartam rámutatni, hogy Könyves Tóth Kálmán szívét is így ragadja meg a szövegből lelkére íródott első gondolat, amint engem fogjul ejtett e vizszaemlékezés. És ő amint látom, csakis a lelkére íródott első gondolatra néz a mikor írni kezd, mint nézett hajdan a pusztai vándornép ama tűzszlopra, mely őt az ígélet földére vezette. Így esik azután, hogy — mint a lyrai költőnél, az első pillanatban megtestesült eszme, az alakiságra nézve is döntő hatalommá válik: úgy a szerzőnél is készen van a keret, anélkül hogy most másegyébre gondolna, mint csupán csak arra, hogy követte saját géniuszát. S tette meg legyen bár az első lépést szorosabb vagy lazább viszonyban a homiletikával, a dolog ott végződik mindig, hogy Csiky Lajos szavai szerint: egyházi beszédeinek testébe szervileg van beszöve a választott szöveg. Van tehát a szerző beszédeiben gazdag tanulmányi alap, mely gazdagság arra figyelmeztet, hogy a ki használni akarja ezeket, ne legyen másológép, mikor nagy értékű bányamunkát is végezhet. Valóban a „Hit Temploma” olyan mint a bányá. Tárnáiban sok féle ércet találhatunk! Beteljesülve látom, amit maga szerző mond, hogy: „a papnak olvasni, tanulni kell folytonosan, hogy megfelelhessen sok oldalú teendőinek. Tudják, értsék meg beszédéből az ő hallgatói, hogy ösmeri az életet. Nincsen a tudománynak olyan ága, melyet legalább alapvonásaiban ne ösmerjen, mert csak is ilyen fegyverzetbe öltözötten vezetheti biztos győzelemre a gondjaira bizott sereget.” A biblikus szellem s a magasztos eszmékhez simuló gyönyörű szép írás, oly varázsfénnyel vonják be, nagyon sok helyen még a sorokat is, mintha azok valóságos gyöngyfüzerek volnának.

Nem tudom hogy van; csak az Isten tudja: de énnekem azt mondja érzésem, hogy a hirneves Talmage

és Könyves Tóth Kálmán rokonszelleme. Csaknem ugyanazon utat járják mind a ketten s a megszokott formákkal különösebben egyik sem törődik. De a tartalom gazdagságával s az építő erő hódító hatalmával, lefegyverzik mind a ketten még a legfelvontabb szemlédőkü kritikusat is. Ott végződnek tehát velük szemben még a legkeményebb kritika is, hogy az *eredeti egyéniségekkel* gyűlnék meg a bajunk, akik azt mondhatnánk: a „*forma dat esse rei*”-féle példabeszédeknek Isten országában egészen más jelentősége van, miután itt az igazi forma, a megszentelt szív, melyből a mi kiárad hasznos az embernek s kedves Isten előtt. Valóban szemképráztaató állítás, de van igazság benne, amit megcáfolni nem lehet. „A szívnek teljességéből szól a száj,” mondja maga édes Idvezítőnk is. Mát. 12. 34. Sőt előállhatnának az „Adresz” hívei is, és megkérdezhetnék, hogy: mivel jobb a pogány klasszikusok alapelveire támaszkodó homéletikai minta anná a példánál, melyet maga a mi Urunk a Jézus Krisztus adott, kiről megvan írva hogy: „tanítja vala őket úgy, mint kinek méltósága volna, és nem úgy mint az irástudók.” Márk 1. 23. Ha tehát azt halljuk, hogy: „minden kidolgozási mód helyes, ha a szónok vele építeni tud,” ne felejtjük, hogy minden jó módszernek van esztetikája, s ha vétünk ez ellen, nem a módszer, de maga az egyén esik ítélet alá. És ne felejtjük azt sem, hogy az öskeresztyén egyház igehirdetése is hozzá tud szimulni a kor szelleméhez, s a világtudat ma már oly sokoldalú kiképződésének viszonyai között izlése is csak finomult lehet.

S ha most azt kérdezné valaki tőlem: mi volt a célom mindezeknek elmondásával? őszintén megvallanám, hogy tulajdonképpen az eredeti tehetségek (genie) útjára akartam némiképp rávilágítani, s ebben a kéz alatti mű szerzőjének egyéniségét is megvédelmezni mindazokkal szemben, akik csakis a megszokott módszer keretei között tudják méltányolni a tehetséget. De ez aztán nem azt jelenti, mintha ebben az ifju nemzedék előtt sorompót kívánnék nyitni, azt kiáltva: Utánna ifju Barátaim! mert szerintem alig lehet szomorubb tévedés, mint minő az volna, ha valaki megtadva a saját lelki adományait, oly példák után futna, amelyek még csak részben is alig megközelíthetők. Más egyéniségét el nem sajátíthatjuk, a magunkét pedig el nem tagadhatjuk! Még két félével sincs a földön egyforma. Maga a beszéd igenis elsajátítható, hogyha azt valaki betanulja. De ez egészen mást jelent. Az élet embere már, még a legjelesebb szerzők műveit is csak forrás munkának tekinti s arra törekszik minden erejével, hogy elérté váljék s a saját vérebe is átmenjen mindaz, amit elfogad s nem cimbalom pengetéssel kíván értékesíteni. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a tulhajtott belmissió hevében, manapság a templomi igehirdetés igazi értékét sokan lebecsülik. Mi ennek az oka? Aligha más mint az, hogy nem tanulmányozzuk kellőképpen a gyülekezeti élet pszichológiáját, a mely nélkül pedig sem azt nem tudhatjuk, hogy magunknak, sem pedig hogy gyülekezetünknek tulajdonképpen mire van szüksége. Fődolog tehát az állandó gondolkodás és tanulmányozás, hogy így mindazokat az eszméket, a melyek foglalkoztatják hallgatóink lelkét, a helyi körülményeknek megfelelő evangéliomi világításban értékesíthessük. E célra szolgálnak az ilyen forrás munkák is; nem pedig hogy azokat, úgy amint szerzőik tolla alól kikerültek a szöszékre vigyük. Még a méhecske sem viszi a kaptárba magát a virágot, hanem csak a méhnek való édességet szívja ki belőle.

Hogy pedig végre, a kéz alatti kötet tartalom jegyzékére is figyelmet vessek, megemlítem, hogy a keretet a következő címsorok töltik be. „Mária Éneke 2 beszédben. Ujjászületés. Hetedik Angyal trombitája. Asvérus lakadalma. Eszter lakadalma. A szó és az ember. A magvetők és az aratók. Ne vétkezzél a gyermek ellen. Az egyház titkos ellenségei. Virágvasárnap. Imhol a ti királyotok. A föltámadott mester. Ama vigasztaló. Apostolok névsora. Pünkösdi szél és tűz. Az Urban munkálkodó asszonyok. A tőprengő háziasszony. A tizenkét éves Jézus. Hálaadás. Mit igyunk. A siketnéma ujvilága. Negyven évi szolgálat öröme.”

Nem kétkedem, hogy e gazdag kötetet, rövid idő alatt követni fogja a harmadik is. A kenetteljes író, az Ur hű szolgája, a költő pap, kinek szíve olyan mint a dalosmadár, bizony mondom kedves mindenütt!

Garzó Gyula.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az 1848. XX. t.-c. A protestánsok közös bizottsága jun. hó 19-ikére van összehíva. Ekkor tudjuk meg az 1848. XX. t.-c. végrehajtása ügyében tett felterjesztésre a kormány választ.

— Debrecen város és Hajdumegye főispánja Veszprémi Zoltán megyei főjegyző lett. Beiktatása jun. 7-dikén történt nagy ünnepek és emelkedett hangulat között. Ezt az emelkedettséget előidézte azon körülmény is, hogy Hajdu vármegye és Debrecen tulajdonképpen most jutottak el oda, hogy a megye első méltóságát megyei ember foglalhassa el, lévén Veszprémi Zoltán az első hajdu megyei alispánnak, az utolsó hajdu kapitánynak a fia. De befolyt arra az új főispánnak a rokonszenves egyénisége is, mely alkalmas arra, hogy nagy vállalatokra a közönséget egyesítse és a mostani helyzet, mely a lefolyt alkotmányválság és országos Bocskay ünnepek hatása alatt tartja a lelkeket. Bocskay lelke és szelleme jár közöttünk. Lelkünkben az alkotmányt, szabadságot védő és hazát biztosító intézkedések és harcok emléke ujul. E harcokat ezután nem fegyverrel, hanem nemzeti jogaink erős érzetével és tudatával vivjük. S mi erősíti meg ez érzelmeket és mi teszi ellenállhatatlanná e tudatot? A műveltség, mely a multat felidézi, a jelen feladatait világosan látja, erőt és hatalmat van azoknak megvalósítására; a kultúra, mely a faj tehetségeit kifejti, a föld, a természet segédforrásait megsokszorozza s az állami fejlődés hajóját az egész emberi haladás vizein emeli. Nemzeti érzéstől áthatott, kultur férfiakra, európai műveltségű magyar emberekre van szükségünk. Ilyennek ismerjük az új főispánt, ki a kollégiumi tanárok tisztelgő küldöttsége előtt a debreceni Főiskola hű fiának és a debreceni egyetem lelkes hívének vallotta magát. A gróf Degenfeld egykori főispáni székébe méltó utód került. Éljen soká.

— **Az országos református tanáregyesület** f. hó 6-án Dóczy Imre elnök vezetése alatt küldöttségileg kereste meg *Kossuth Ferencz* kereskedelemügyi és gróf *Apponyi Albert* vallás- és közoktatásügyi minisztert. A küldöttségben részt vettek. Békésről Dékán Sámuel, Budapestről: Molnár Sándor, Fiók Károly, Laky Dániel, B. Pap István dr. Pruzinczky Pál, dr. Erdélyi Lajos, Samu János, Ravasz Árpád, Nyusztay Antal, Halász Zsigmond, dr. Barthos Kálmán, Debreczenből: Dóczy Imre, dr. Gulyás István, Orosz István, dr. Nagy Zsigmond, Nagy Vilmos, S. Szabó József. Hódmezővásárhelyről; dr. Imre Lajos, Bencze Zsigmond. Kecskemétre: Katona Mihály Fazekas Ferencz, Kiskunhalasról: Szatmáry Sándor, Bernáth Lajos, Kunszentmiklósról; Pátkay Imre, Miskolcra: dr. Kovács Gábor, Nagyenyedről: Fogarasi Albert, Páparól; Thury Etele, Lic. Rácz Kálmán Szatmárról; dr. Hantz Jenő, Hajduböszörményből: Köblös Samu, Székelyudvarhelyről: Gönczi Lajos. A küldöttséget dr. *Bakonyi Samu* debreczeni orsz. képviselő mutatta be a minisztereknek, kik közül előbb Kossuth Ferencz fogadta a deputációt. Dóczy Imre a miniszter üdvözlése után pompásan megokolva adta elő a kérelmet t. i. a vasuti kedvezménynek a ref. tanároknak leendő kiterjesztését s egyúttal átnyújtotta az egyesület memorandumát is, melyet lapunk máshelyén közlünk. Kossuth válaszában teljesen méltányosnak nyilvánította a kérelmet, biztosította a tanáregyesületet jóakaratról s fölhitte, terjeszse be a ref. fő- és középisk. tanárok számát, hogy ezen az alapon a pénzügyi számításokat megtehesse. Ezután gróf Apponyi kultuszminiszterhez ment küldöttség. Itt Dóczy Imre nagyhatású beszédben, a miniszter üdvözlése után, a ref. tanároknak a múltban és jelenben tett nagy szolgálataira mutatván rá, azok fizetésének állami kiegészítését kérte az egyesület nevében. A kultuszminiszter nagyon melegen válaszolt s kifejezte, hogy ismeri és méltányolja a ref. tanárságnak évszázadok óta a haza és nemzeti műveltség érdekében tett munkálkodását s arra törekszik, hogy anyagi ellátás tekintetében is minden különbség megszűnjék az állami és felekezeti tanárok között. Evégből a fizetésrendezés kérdésének fonálát felveszi ott, ahol alkotmányos miniszterelődei hagyták s teljes jóakarattal azon lesz hogy a felekezeti tanárok méltányos kívánsága kielégítést nyerjen. Kifejezést adott annak a jóleső érzésnek is, amelyet a ref. tanárok üdvözlése és bizalma benne fölkelelt.

— **A debreceni ref. tanítók fizetése.** 400 illetve 600 frt a debreceni ref. tanítók fizetése az előbbmehetős minden reménye nélkül. Ennyiből kell megélni egy méreg drága városban, hol nagyobb fizetés mellett is szüleinkről ránk maradt örökségünket költjük, vagy hitellel segítünk magunkon. Ennek az állapotnak a tartóhatatlanságát belátta a debreceni ref. egyház iskolaszéke és elhatározta, hogy nem egy ideiglenes, hanem egy végleges fizetési tervet viendő keresztül. Addig is pedig míg ez megvalósulhatna, a most szokásos drágasági pótlék helyett rendes fizetési pótlékot javasol rendszeresíteni. Nagyon helyesen, csak hogy ezen fizetési pótlékot minden folyamodás nélkül minden tanító részére folyóvá kell tenni és mielőbb rendes törzsfizetéssé kell átváltoztatni, hogy a nyugdíjba is beszámítható, de a háztartás berendezésénél is tekintetbe vehető legyen. És ami fő, mindezen tervezeteket és biztatásokat mielőbb meg kell valósítani. (Beküldetett).

— **Frivól akta.** A háznagyai hivatalban véletlen pénztár vizsgálat alkalmából a többek között egy érdekes okmány és beszélgetés tárgyát képezte a bevételi tételek 106.72 fillérnyi összege mely kapu pénz

cimen szerepel. Tekintve, hogy a kapu pénz a zárórán tul jövők által fizetve egyenként 16 fillért; s hogy a kollégiumban 200 bentlakos tanuló lakik ezeknek circa 600 esetben kellett kimaradniok s így mindenik tanulóra 3 ilyen kimaradás és nagy mulatás esik. Nem halt ki még a régi székely vér. No de a régi diák virtus se, bár úgy tudjuk, hogy e kimaradások legnagyobb része a színházi előadások látogatására esett.

— **Bibliai szemelvények.** A bibliának iskolai használatra készült kiadását régen nélkülözzük. E hiányt vannak hivatva pótolni a *Bibliai szemelvények* c. munka, melyet a kiirt pályázás útján a *Mudrány András* bálványosi lelkész összeállításában az *Egyetemes Tanügyi Bizottság* elfogadott és 1000 koronával jutalmazta. A konvent megalapozással vette tudomásul az eredményt, mely első sorban a jutalmazott dicsősége, de azután mindnyájunk haszna.

— **A kántori fizetések.** A kántortanítószolgálat sok bajunk volt eddig. A kántori fizetés noha a fizetés az esetleges állami kiegészítésénél tekintetbe vennék, nem lehetett a nyugdíjba beszámítani. A kántori fizetéseket és javadalmaikat pedig nem volt szabad tanítói fizetésekkel átváltoztatni. Az elsőt nem engedte a Zopf, a másikat tiltotta az egyház érdeke. Az április 25-i konventi ülésen ezt a vizzásságot legalább részben orvosolták és kimondták, hogy a kántor tanító javadalma a kántori illetmény tekintetbe vétele nélkül egészítessék ki az állam által és az énekvezetésért kántori teendők ellátására kapott fizetés teljesen elkülönítetvén a tanítói fizetésről, mellék jövedelemnek tekintessék. Az a hátrány, azonban, hogy a kántortanító nem összes fizetése után kapja a nyugdíjat ezután is megmarad. És ez baj. Az állam lehetett volna e tekintetben méltányosabb s megengedhette volna hogy ha a szegény tanító esetleges kántori fizetése után is fizette a nyugdíjilletéket, tekintettel arra, hogy javadalma még így is kevés összes fizetése alapján nyugdíjaztassék. De hol van ilyen méltányos állam?

— **A püspöktől.** (A nagytiszteletű esperes uraknak.) Dr. Barcsa János tanítóképző intézeti tanár tisztántuli ev. ref. egyházkerületünk történelmének anyagát nagy fáradsággal összegyűjtötte, s az egyházkerület történetét 60 nyomott iven, három nagy kötetben kiadja. Az első kötet már a folyó évben megjelenik. Az első kötet ára 4 korona, a második és harmadik köteté 6—6 korona lesz. Midőn ezen elismerésre méltó törekvést nagytiszteletű Esperes urak becses tudomására hozom, egyben kérem, hogy ezen művét a lelkész urak és az egyházkerület részére megvételre hathatósan ajánlani méltóztassék. Az előfizetési összeg csak a mű kézbesítése alkalmával lesz fizetendő. Megrendelések tolyó évi

julius hó 31-ig Dr. Barcsa János tanár címére (Debrecen Jókai utca 7. sz.) küldendők. Tejes tisztelettel vagyok: Debrecen, 1906. május hó 29. a püspök helyett: Dicsőfi József egyházkerületi főjegyző.

— **Meghívó** a debreceni ref. kollégium különböző tanintézetekének évzáró ünnepélyére 1906. jun. 11-dikén d. e. 9 órakor a Nagytemplomban és vizsgálatára a következő sorrenddel: A) *Akadémia*. A párbeszédi vizsgák a rendes órákon május és junius hónapokban tartatnak. Az év végi I. II. alapvizsgák jun. hó 18-án kezdődnek. Jelentkezni jun. 15-ig kell. B) *A ref. főgymnasiumban*: Május 11—12.: a VIII. o. magánvizsgálata, május 14.: a VIII. o. vizsgálata: május 16—18.: írásbeli érettségi vizsgálat. Junius 12.: vizsgálat rendkívüli tárgyakból. Junius 13.; VII. o. egész nap: I. o. A) szakasz d. e. B) szakasz d. u. Junius 14.: VI. o. egész nap; II. o. A) szakasz d. e. B) szakasz d. u. Junius 15.: V. o. egész nap; III. o. A) szakasz d. e. B) szakasz d. u. Junius 16.: IV. o. A) és B) szakasz délelőtt. Junius 18—20.: magánvizsgálatok. Junius 21—28.: (24 kivételével) szóbeli érettségi vizsgálat. C) *Az ev. ref. tanítóképző-intézetben*: Május 17—26. a IV. o. szigorlati; május 30—31. írásbeli képesítő vizsgálat. Junius hó 5-től 17-ig I-III. osztályok szigorlati saját osztálytermeikben; junius hó 17. gyakorló iskola vizsgálata az oratoriumban: junius hó 18. I—III. oszt. nyilv. vizsgálat, A jun. 11-dikén d. e. 9 órakor a Nagytemplomban tartandó évzáró istentiszteletre és a különböző kollégiumbeli tanintézetek vizsgáira a szülék és tanügybarátok Főiskolánk pártfogói és jóakarói ezennel tisztelettel meghivatnak. Debrecen, 1906. május hó. Jegyzet: A vizsgák d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig tartanak. *Az igazgatóság.*

Tartalom-jegyzék: Jób. Vándor. — Egyenlőség, viszonzosság. — Fedjen meg engemet az igaz, és jó néven veszem! íj. Baráth Imre. — Tanügy: A vallás tanítás didaktikai és paedagogiai elvei. Bede László. — Közéletünk: Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése. — Az Orsz. Ref. Tanáregyesület kérvénye a m. kir. kereskedelemügyi minisztériumhoz. S. Szabó József. Dóczi Imre. — Irodalom. — Különfelek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat h. tanári állásra.

A debreceni ev. ref. főgymnasiumban az 1906—7. iskolai évre egy helyettes tanári állás lesz betöltendő, a melylyel negyedévi részletekben előre kiszolgáltatandó 1600 (ezerhatszáz) korona évi fizetés van összekötve.

Pályázhatnak ev. ref. vallásu oly tanárok vagy tanárjelöltek, a kik a latin, német, vagy latin magyar szakcsoportból vannak képesítve vagy legalább ezen tárgyakból a szakvizsgálatot már lelették. Latin magyar szakosok igazolni tartoznak, hogy alsóbb fokon a német nyelvet is tanítani képesek.

A pályázati kérvények keresztlevéllel a végzett tanulmányokat a katona kötelezettségi

viszonyt esetleg a tanári képesítést és eddigi tanári szolgálatot igazoló okmányokkal és egészségi bizonyítvánnyal felszerelve 1906. junius hó 25-ig a főgymnasium igazgatóságához küldendők.

Debrecen, 1906. junius 1.

Kiss Áron
püspök.

Pályázat.

A hevesnagykunsági egyházmegyébe kebeleztetett Funcsorbai egyház lelkésztanítói állomására.

Javadalom: a) lelkészi teendőért 1600 korona, melyből 993 kor. 75 fillér kongrua-kiegészítés, a többi készpénz az egyház pénztárából, továbbá stóla 60 korona, végre természetbeni lakás. A lelkészi állás IV-ed osztályu.

b) Tanítói teendőért 1000 korona készpénz.

Kötelességek: a lelkészi teendők végzése és az osztatlan 6 osztályu iskolának egyházkerületi tanterv szerinti vezetése.

Az állomás f. év szeptember 1-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények kellően felszerelve ez

év julius hó 1-ső napjáig adandók be György Lajos espereshez (Kenderes Jásznagykunszolnok megye.)

Debrecen, 1906. május 31.

Kiss Áron
püspök.

Pályázati hirdetés.

A debreceni ev. ref. egyház pályázatot hirdet két tanítói állásra.

Egy tanító fizetése: ezerkétszáz kor. alapfizetés; ötödéves korpótlék százhusz kor. hat ízben az egyház ingyeniskoláztatási pénztárából évnegyedes részletekben előre fizetve. A város-tól vagy lakást vagy nős tanító részére négyszáznolcvan kor. nőtlen tanító részére kétszáz-negyven kor. lakpénz és nős tanító részére tizennégy köbméter, nőtlen tanító részére tiz köbméter tűzifa beszállítva.

Kötelesség: az iskolaszéki elnök beosztása szerinti helyen egy vagy két osztály, rendkívüli esetben több osztály tanítása a tiszántuli ev. ref. egyházkerület által megállapított tanterv szerinti.

A kérvényhez csatolandók: a) keresztlevél, b) oklevél, c) időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, d) legújabb keletű orvosi bizonyítvány, és az állam- vagy más felekezet tanítóképzőiben nyert oklevél mellett a vallás tanításból, az egyházi éneklésből s ezek tanítási módszertanából valamelyik ev. ref. egyház-

kerület tanítóképesítő bizottságától nyert bizonyítvány.

A pályázati kérvények 1906. év június hó 15-ik napján délután 5 óráig az egyház iktató hivatalába adandók vagy küldendők be. A megválasztott tanító hivatalát 1906. évi augusztus hó 28-ik napján elfoglalni köteles.

Kelt Debrecenben az ev. ref. egyház presbyteriumának 1906. évi május hó 20-ik napján tartott gyűléséből.

Kiss Albert
h. lelkészelnök.

Simonffy Imre
kir. tanácsos, főgondnok.

Somogyi Pál
főjegyző.

Pályázati hirdetés.

A debreceni ev. ref. egyház pályázatot hirdet három tanítónői állásra.

Egy tanítónő fizetése : alapfizetés nyolcszáz kor; ötödéves korpótlék száz korona öt izben az egyház ingyenskóláztatási pénztára által évnegyedes részletekben előre fizetve. A várostól lakás vagy kétszáznegyven korona lakpénz, és tíz köbméter tűzifa beszállítva.

Kötelesség : az iskolaszéki elnök beosztása szerinti helyen egy vagy két rendkívüli esetekben több osztálybeli leányok tanítása a tiszántuli ev. ref. egyházkerület által megállapított tanterv szerint, ugy szintén a női kézi-munka tanítása is.

A kérvényhez csatolandók : a) keresztlevel, b) lelkészi biznyitvány, hogy a pályázó férjzett, özvegy vagy hajadon-e? c) oklevél, d) időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, e) legújabb kelletű orvosi bizonyítvány, f) az állam vagy más hitfelekezet tanító vagy tanítónőképzőiben nyert oklevél mellett a vallás-tanból, az egyházi énekekből és ezek tanítási módszertanából valamelyik ref. egyházkerület tanítónőt képesítő bizottságától nyert bizonyítvány.

A pályázati kérvények 1906. évi június hó 15-ik napján délután 5 óráig az egyház iktató hivatalába küldendők vagy adandók be. A megválasztott tanítónő hivatalát ez évi augusztus hó 28-ik napján elfoglalni köteles.

Kelt Debrecen az ev. ref. egyház presbyteriumának 1906. évi május 20-ik napján tartott gyűléséből.

Kiss Albert
h. lelkészelnök.

Simonffy Imre
kir. tanács. főgondnok.

Somogyi Pál
főjegyző.

Pályázat.

A magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konventjének közvetlen fenhatósága alatt álló és az Északamerikai Egyesült Államok területén működő amerikai magyar református egyházme-gyében, melyhez 12 anya és több leányegyház

tartozik, jelenleg két lelkészi állás van üresedésben, melyeknek betöltésére ezennel pályázat hirdettetik.

A mountcarmeli és vidéki lelkészi állás megfelelő lakással, stórával, a gyülekezet által biztosított 300 dollárból, a konvent elnöksége által biztosított évi 450 dollár rendes segélyből és évi 50 dollár rendkívüli segélyből álló, tehát összesen 800 dollárból álló fizetéssel van egybekötve. Ezen felül megengedtetik a lelkésznek, hogy minden hó egy vasárnapján a vidéki vagy távolabbi szórványokban, telepeken isteni tiszteletet tarhasson, mely alkalmakkor befolyó (évente 100 dollárra becsülhető) perselypénz öt illeti. A stóla kereszteléséért 2 dollár, esküvőért és temetésért 5—5 dollár, a vidéken ez összegek kétszerese és utiköltség. Ez állásnál a tót nyelv ismerete feltétlenül megkívántatik.

A woodbridgei — carteret — portreadingi lelkészi állás javadalma áll : lakásból Woodbridge, stórából, azonfelül a két egyház által adandó évi 210—210 dollár fizetésből, a konvent elnöksége által adandó 450 dollár évi rendes segélyből és 30 dollár rendkívüli segélyből, összesen 900 dollár készpénzből. A stóla mindkét egyházban keresztelésért 3 dollár, temetésért és esküvőért 6—6 dollár, anyakönyvi kivonatért 1 dollár.

Felhivatnak mindazok, kik a fenti két lelkészi állás egyikét elnyerni óhajtják, hogy kelően felszerelt pályázati kérvényüket az egyetemes konvent alulírt világi elnökéhez (Budapest, II. bibó u. 7. sz. a.) 1906. június 30-ig küldjék be.

Felhivatnak egyuttal mindazon lelkészek és lelkészjelöltek, kik az amerikai magyar református egyházme-gyében missiói lelkészi állást elfoglalni hajlandók, hogy ezen szándékukat, személyes körülményeik nyelvismeretük stb. ismertetés mellett ugyanott jelentsék be.

Budapest 1906. május 11.

A magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konventjének elnöksége :

Bánffy Dezső
főgondnok,
világi elnök.

Kun Bertalan
püspök,
egyházi elnök.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközli

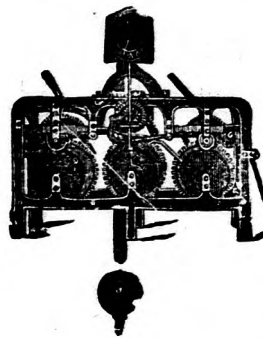
Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-ut

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bér-m

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele felsőbbbhatóságilag helybenhagyott vagy a közgazgatás ügyi minta terve alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbírálása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása.

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító víz-elszigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzá tételére, Vihar és időjárásálló **homlokzat festékek, zománcmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására.** Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben.

Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==

Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja

harangöntő

— műhelyét. —

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállit

harangokat

bármínő sulyban, nem-tetszőket feltétlenül visszavesz, a a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentösen küld.

Nagyon sok elismerő irat.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyugyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegetakarítás éretik el. Kitünő jó hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekke egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
== ingyen és bérmentve küldetnek. ==

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a **legnedvesebb templomban is** kezekedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedséggű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, újítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és díszműves üzlete
DEBRECEN. Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, díszműveikben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **tablákat**, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vaszonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — árszámítások a különleges munkákhoz, — mint **Disztáblák, Emléki lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerint, stylusban, levéltári írománytartó fedeleket.**

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, **fog** és **fejfájásnál** pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez esepentve rossz lehellet szagtalanítására. **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást, csak a híres Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes

bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos.
Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany-egyszaru“ gyógyszer-tára a hol minden bel- és külföldi gyógyszer-különlegességek eredeti árakban beszerezhették.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

A tiszántúli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

„NEUMANN M.“

cs. és kir. udvari szállító-cég.

Hiszen évek hosszú sora óta, a mióta ez a cég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debrecenben járva, ne tekintsek meg azt a kitűnő hírnévnek örvendő nagy áruházat.

A kitűnő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debrecenbe jöve, ne mulasszák el ezt a látványosság számba menő hatalmas áruházat

megtekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szoliditásnak olesóságnak mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában, mert a vevők óriási tömege helyből úgy mint vidékről a **Neumann M.** céget keresi fel.

A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények főzött fentartani, de arra nem is volt eset, hogy **Neumann M.** áruháza ellen panasz emeltetett volna.

Olcsóság, tartósság és csinoság tekintetében a Neumann cég áruai versenyen felül állanak.

A tiszántúli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután figyelmökbe ajánljuk ezt a régi kitűnő hírnevű céget.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1851-ben.